پڕۆژەی
بەکوردییکردنی
زانست و خوێندنی باڵا

دوکتۆر فازیل قەفتان

دوکتۆرا لە ئابووریی پیشەسازیی

پڕۆژەی قەفتان

٦

پڕۆژەی
بە کوردییکردنی زانست و
خوێندنی باڵا

دوکتۆر فازیل قەفتان

دوکتۆرا لە ئابووریی پیشەسازیی

پڕۆژەی قەفتان

- ناوی کتێب: پڕۆژەی بە کوردییکردنی زانست و خوێندنی باڵا
- نووسەر : د. فازیل قەفتان
- بابەت : زمانی بونیادنان و ئاخاوتن / وانەبێژیی
- هەڵەبڕیی و دیزاینی ناوەرۆك : مەریوان قەفتان
- دیزاینی بەرگ : جەلیل حسێن
- سەرپەرشتیاری چاپ : مەریوان قەفتان
- تیراژ : ١٠٠٠ دانە
- چاپخانە : پیرەمێرد
- نۆبەتی چاپ : یەکەم چاپ

لە بەڕێوەبەرێتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارە سپاردنی (١٤٤٥) ی ساڵی ٢٠١٩ ی پێدراوە

تێچووی لەچاپدان

لەلایەن بەڕێز دکتۆر "فەرەیدون قەفتان"

٤٠٩,٠٧١

ف ٢٣٤ فازیل قەفتان

پڕۆژەی بە کوردییکردنی زانست وخوێندنی بالاٚ/ فازیل قەفتان .ـ چ ١. ـ

سلێمانی ـ پڕۆژەی قەفتان چاپخانەی پیرەمێرد، ٢٠١٩

٤٨ ل ١٤,٨ سم X ٢١ سم

١. زمانی بونیادنان و ئاخاوتن ٢. وانەبێژیی (تدریس)

٣. ناونیشان

سەرپەرشتیاری چاپ:

مەریوان قەفتان

لەبلاٚوکراوەکانی

پڕۆژەی قەفتان بۆچاپ و بلاٚوکردنەوە - (٦)

ئـەم پـڕۆژەيـە پێكدێت لـە :

١. پێشـەكییەک :

(بۆچی پێویستە زانست بە كوردیی بخوێندرێت؟)

٢. بەشی یەكەم :

(بۆچی دەبێت خوێندنی باڵا بە زمانی زگماكی كوردیی بخوێندرێ؟)

٣. بەشی دووەم :

(هەندێک سەرنج و كاری چەسپاو)

٤. بەشی سێیـەم :

(پێداویستییە سەرەكییەكانی پرۆژەكە)

مشروع
تدريس العلوم والدراسات العليـا
باللغة الكرديـة

هذا المشروع يبحث عن مبررات تدريس العلوم باللغة الكردية و هو في ثلاث اجزاء :

الجزء الأول :

لماذا يجب أن ندرس الدراسات العليا باللغة الكردية "لغة الأم"

الجزءالثاني :

بعض من الملاحظات

الجزءالثالث :

الأحتياجـات الرئيسية للمشروع

PROJECT OF TEACHING THE SCIENCES & HIGHER EDUCATION IN KURDISH LANGUAGE

By: Dr. Fadhil Kaftan

Ph.D. In Industrial Economy
This project talks about reasons why the sciences should be taught in mother Kurdish language.

The first part:
(why the higher education should be taught in Kurdish language).

The second part:
(some notices).

The third part:
(The main requirements of the project).

ژیاننامەی دکتۆر فاضل قەفتان

ناوی (**محمد فاضل محمد عەزیز قەفتان**)ە ، لە ساڵی ١٩٤٣ لە شاری سلێمانی لەدایکبووە و تیایدا خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی خالیدیەی کوڕان و خوێندنی ناوەندی و ئامادەیی وێژەیی لەسلێمانی و خوێندنی کۆلێجی بەڕێوەبردن و ئابووری لە زانکۆی بەغداد تەواو کردووەو وەکو فەرمانبەر لە زانکۆی سلێمانی دامەزراوە.

لە تەمموزی ساڵی ١٩٧٥ و لە وڵاتی ڕۆمانیا بڕوانامەی دکتۆرای لە ئابووری پیشەسازییدا بەدەستهێناوە و لە ساڵی ١٩٧٦ دا لە زانکۆی سلێمانی بووە بە مامۆستاو ڕۆڵی بەرچاوی هەبووە لە پێشخستنی زانکۆدا و جگە لە کاری مامۆستایی ئەمینداری گشتی کتێبخانەی زانکۆ بووەو سەرپەرشتی دەرچوونی چەندین گۆڤاری لە زانکۆدا کردووە.

پاش گواستنەوەی زانکۆی سلێمانی بۆ شاری هەولێر بە ماوەیەکی کورت لەبەر پشتگیریکردن و هاندانی خوێندکارانی زانکۆ دژی ڕژێمی فاشستی بەعسیی لە زانکۆ دوورخرایەوە بۆ کۆمپانیای شەکر و لەوێشەوە بۆ فەرمانگەی ئامار لە شاری سلێمانی و پاشان لەسەر داوای ڕژێم بۆ پڕکردنەوەی کۆلێجە بێ مامۆستاکان گەڕایەوە بۆ زانکۆی سەلاحەدین و بە پلەی

پرۆفیسۆری یاریدەدەر لە کۆلێجی ئابووری درێژەی بە کارەکانی دا.. دواتریش چەندین لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی بە ئەنجام گەیاند.. دەستێکی باڵای هەبوو لە نووسینی ئەدەبیدا و خۆشنووسێکی دیارو بێ هاوتا بوو و هەر لەوێش جگە لە کاری مامۆستایەتی بەڕێوەبەری چاپخانەی زانکۆش بوو.

لە ساڵی ١٩٦١ ەوە پەیوەندی بە (پ. د. ك) ەوە کردووە و دواتریش لە نەوەدەکاندا لە (ی. ن. ك.) دا ئەندامێکی چالاك بووە و لە کۆنگرەی (ی. ن. ك.) دا وەك ئەندامێك بەشداری کردووە.

لە ساڵی ١٩٧٠–١٩٧٥بە سەرۆکی کۆمەڵەی قوتابیانی کورد لە ئەوروپا / لقی ڕۆمانیا هەڵبژێردراوە هەروەها لە ساڵی ١٩٧٢ بەسەرۆکی لیژنەی ئامادەکردنی شانزەیەمین کۆنگرەی کۆمەڵەی قوتابیانی کورد لە ئەوروپا کە لە بوخارستی پایتەختی ڕۆمانیا بەستراوە و لەڕێی نامە نووسینەوە توانیویەتی دەنگی گەلی کوردی ستەمدیدە بە زۆربەی زۆری سەرۆکەکانی وڵاتانی جیهان لەو کاتەدا بگەیەنێت.

لە ساڵی ١٩٧٣ دا نوێنەری ئەندامانی پارتی دیموکراتی کوردستان بووە لە ڕۆمانیا بۆ کۆنفرانسی پارتی لە ئەوروپا و بە ئەندامی لقی شەشی پارتی لە ئەوروپا هەڵئەبژێردرێت.

له ساڵی ١٩٩٢ دا له سەر لیستی سەوز بە ئەندامی پەرلەمانی هەرێمی کوردستان هەڵبژێردراوە و زۆر جێ پەنجەی بە کارەکانی یەکەم پەرلەمانی کوردستانەوە دیاربوو.

پاش سەرنەکەوتنی دوو جاری هەوڵی کوشتنی لە ساڵی ١٩٩٤ دا کاکە دکتۆر "فازل قەفتان" بۆ دوورکەوتنەوە لە دەستی تاوان بە چاوی پڕ لە فرمێسکەوە و پاش ماچکردنی خاکی کوردستان لەسەر سنوور ناچار کوردستانی خۆشەویستی خۆی بەرەو ئەوروپا بەجێهێشت و کەوتە دوورە وڵات و پاش کەمتر لە دوو ساڵ کە تیایدا چەندین چالاکی نەتەوەیی بەئەنجام گەیاند دڵە گەورە تینووەکەی بە خاکی کوردستان لە وڵاتی ئەڵەمانیا لە ڕۆژی ١٥/ ٥/ ١٩٩٦ لە لێدان کەوت و لە ڕۆژی ١٩٩٦/٥/٢١ دا لە شاری (**دارمشتاد**) ی ئەڵەمانیا تەرمەکەی بە خاک سپێردرا.

"**ئالان**" ، "**ئاڤان**" و "**ئارام**" سێ ڕۆڵەی دڵشکاو و لێبەجێماوی ئەون.

لەپاش خۆی چەندین بەرهەمی چاپکراو و چاپنەکراوی لە هەموو بوارەکاندا بەجێهێشتوە.

بەرهەمە چاپکراوەکـانی :

١- **ناميلكەی چالاك : چوار چيرۆك بۆ منداڵان**

٢- **ناميلكەی من كێم : زانياريی بۆ منداڵان**

٣- **گەشتێك بە سروشت و زانستدا**

٤- **كتێبی كوخەكەی مام تۆم : وەرگێڕراو بۆ كوردی**

٥- **كتێبی ڕژێمە ئابوورييەكان**

٦- **التنمية الاقتصادية : بە زمانی عەرەبی**

٧- **الذهب الأسود : بە زمانی عەرەبی**

٨- **پڕۆژەی بە كوردييكردنی زانست و خوێندنی باڵا**

جگە لە چەندین بەرهەم و چالاکی کە هەر هەموویان جێ پەنجەی خوالێخۆشبوویان بە تەواوی پێوە دیارە.

پیاوێکی کوردپەروەر ، ڕووخۆش ، گەشبین ، لەسەرخۆ ، لێبوردوو ، خۆنەویست و زانا بوو.. منداڵانی زۆر خۆشئەویست و ڕێزی لە هەموو کەسێك ئەگرت و خەونە گەورەکەی کوردستانی گەورە و ئازاد بوو و ئاواتێکی زۆر زۆری لەگەڵ خۆیدا بردە ژێر گڵ ....

هەزاران سڵاو لە گیانی پاکی کاکە دکتۆر فـازل قەفتـان.

نووسینی

دکتۆر فـەرەیدون قەفتـان

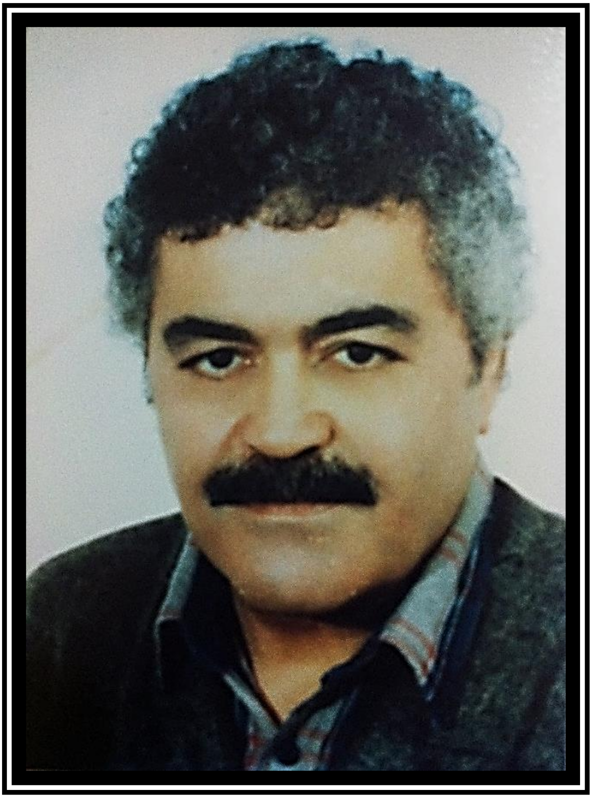

دکتۆر فازیل قەفتــان

١٩٤٣ ـ ١٩٩٦

بەڵێ لەنــاو قەومی بەسیتــا قــەدری سەنعاتکــار

وەکو عەکسی قەمەر وایە لەناو حەوزێکی لیخندا

پـڕۆژەی
بە کوردییکردنی زانست و خوێندنی باڵا

د. فـازیل قەفتـان
دوکتۆرا لە ئابووری پیشەسازیی دا

پێشـەکی :

هەرگیز(بە کوردییکردنی زانست یان زانست بە کوردییکردن) بە هەموو بوار و جۆرەکانیەوە (بە واتـای) دەرگا داخستن و خۆجیاکردنەوە و گۆشەگیریی نی‌یە بە ڕووی زمان و میللەتانی دوور و نزیکی جیهان(ەوە)، بەڵکو ڕاستی ئەم مەسەلەیە تەواو پڕبەپڕ پێچەوانەی ئەوەیە، واتە لەم ڕێ‌یەوە نەتەوەی کوردمان دتوانێت پەیوەندیی خۆی زیاتر پتەوتر بکات بە میللەتانی جیهان و زمانەکان یانەوە، بۆ ناسین و شارەزابوونی ئەو ڕادە و ئاستەی ئەو میللەتانە لە ڕووی هونەر و ئەدەب و تێکڕای زانستەوە کە پێی‌گەیشتوون، چاوێک بە کاروانی هەوڵ و تێکۆشان یاندا بخشێنێ و کەڵک لە ژیانی ڕۆژانەیان وەربگرێت. واتە ئەم کارە هۆکارێکە بۆ دەرگا کردنەوەیەک لە سەر ئەو نهێنیانەی لای نەوەی کورد هێشتا لێڵە و بە زمانی زگماکی خۆی هێشتا تەواو مێشکی پێ زاخاو نەدراوە.

هەر میللەتێک، بییەوێت بە دوای (زانیاریی و زانست)دا بڕوات و تینووی ئەو ڕێ‌یە بێت، هەمیشە دەبێت هەوڵبدات و بۆ ناسین و فێربوونی ئەو زانستانە (شەوبخاتە سەر ڕۆژ) و پەڕەی میللەتانی

پێش خۆی هەڵبداتەوە و کەڵکیان لێوەربگرێ. بێگومان ئەو ڕێ یەشە کە دەمان گەیەنێتە ئەو مەبەستە، هەمیشە هەر گۆڕینی ئەو بوارانەی زانیاریی و زانستە بۆ زمانە شیرینەکەی کوردیی مان، واتە گۆڕینی ئەو کاروانی زانستانە بۆ زمانی کوردیی و دەوڵەمەند کردنی و پەلهاویشتنی لە هەموو بوارەکان دا بێ جیاوازیی و پاشان هەوڵدان بۆ تەشەنە پێدان و گەشە پێکردنی لە لایەن نەوەکانی داهاتووەوە، تا بتوانرێت زمانێکی زانستیی لێ دروست بکرێت و نەوەکان مان بەو زمانە بخوێنن و بیربکەنەوە و پاشە ڕۆژی خۆیانی پێ ڕەچاو بکەن، تاریکی ڕابردووی پێ ڕووناک بکەنەوە، چونکە دەزانین کە (زمان) تەنیا هۆ و هۆکارێکی لە یەک گەیشتن و پەیوەندییکردن نییە و بەس، بەڵکو هۆکارێکی بیرکردنەوە و داهێنانە و هەمیشە هەڵوێست و ژیانە.

جا لەم ڕوویەوە، ئێمە چەند پەلە بکەین و هۆ و هۆکاری پێویستی بۆ بخولقێنین و چاوەڕێی ڕێکەوت نەکەین و تەمەڵی لە کار و کردارمان دا نەکەین و هەستی هیمەت و دەستی فراوان مان هەڵکراو و کراوە بێ، هەرگیز سست و داخراو نەبێ، ئەوەندە زووتر بەو ئاواتە پیرۆزە دەگەین چونکە لای هەمووان ڕوونە کە زانست و زانیاریی ئەمڕۆ وەک جاران نییە، بەڵکوو هێندە خێرا دێت و دەڕوات دوورنییە ئەگەر لێی بخافڵێین زمان و میللەتەکە مان زۆر زیاتر تووشی چەرمەسەریی تری دواکەوتن نەبێت، چونکە سەدە سەدەی تەقینەوەی زانیاریی و زانستە و هەر

چرکەیەک و هەر ساتێک شتێکی نوێ و تازەتر دەخولقێ و مافی ڕەوای میللەتی کوردی ئازاشە کە کەڵک لە زانست و زانیاریی یانەی پێ مسۆگەر بکات.

کە دەڵێین :

مافی میللەتی کوردە وەک هەموو میللەتێک لە میللەتانی سەر ڕووی زەمین، چونکە زانست و زانیاریی و پێشکەوتن هەرگیز موڵکی دەستە و کۆمەڵێک یان تەنیا میللەتێک یان چەند میللەتێکی جیهان نین و(زانست و زانیاریی) بێسنوورە و هەرگیز گومان لەوەدا نییە کە باو و باپیرانی ئێمەش لە کاروانی ئەو زانست و زانیاریی یانە کە ئەمڕۆ لە برەودان هاوبەشیی یان کردووە، ئەگەر چاوێک بە مێژووی زانست دا بخشێنینەوە هەمیشە دەیان زانا و شارەزا و فەیلەسوف و بیرکەرەوەی بە ناوبانگ و ناودارێکی قەشەنگی کورد سەرهەڵ دەبڕن و مایەی خۆشحاڵی و شانازیی میللەت مان پێ دەبەخشن کە هاوبەشیی یان لە (بناغەی زانست)دا بووە و خزمەتی مرۆڤایەتیی ئەوسایان کردووە و لەم ڕووەوە دەیسەلمێنن کە هەرگیز میللەتی کورد بێبەش نییە و (مێژوو) ش هەمیشە شایەتە و زمانڕاستی گەلانی بەشخوراو و چەوساوەیە.

جا لێرەدا دەڵێین : کە (گۆڕینی زانیاریی و زانست) لە زمانی گەلانی جیهانەوە بۆ زمانی کوردیی مان هەمیشە قەشەنگترین و

پیرۆزترین ڕێگایە کە دەرگایەکی پێشەکەوتن مان لێدەکاتەوە و هەنگاونانێکی پیرۆزە کە لە قۆناغێکی لێڵ و تاریکەوە دەمانخاتە نێو قۆناغێکی نوێی پڕ لە سەرکەوتنەوە.

بۆ ئەم مەبەستەش (زمانی زانستیی کوردیی) و خولقاندنی و گەشە پێکردنی، دەستبەرداری زمانەوان و شارەزا و پسپۆڕە دڵسۆزەکان دەبێ و هەمیشە چاوی لە بەرهەم و بیرکردنەوەی ئەوان دەبێ کە (چۆن و کەی) ئەو هەنگاوە پیرۆزە دەنرێت و کەی ئەو بەردە زێڕینە بە دەست و مەچەکی کوردی دڵسۆز بناغەی دەدەنەوە و وێنەی دەست پێکردن و خولقاندن و گەشەپێکردن و نەشوونوماکردنی بە لێزانانەوە بۆ دەکێشن؟؟

گومانی تێدا نییە کە ئەم کارە، واتە گۆڕینی هەموو ئەو زانست و زانیاریی یانەی میللەتانی پێشکەوتووی جیهان پێی گەیشتوون و بە کوردییکردنیان هەمیشە بڵێسەیەکی بیر و بیرکردنەوەیەکی بە پێت و دەوڵەمەند دەخولقێنێ و وەک دەرمانێکی سارێژکەر وایە بۆ برینەکانی ئەم میللەتەمان و هەمیشە پاڵپێوەنەرێکی بە تەوژم دەبێت کە هێز و توانا بە کاروانی پێشکەوتن و ڕەوڕەوەی گەشەکردن مان دەدا و لە پەنگ خواردوویی ڕزگارمان دەکات.

بەشی یەکەم
بۆچی دەبێت
(خوێندنی باڵا بە زمانی زگماکی کوردیی‌مان بێت)؟

خوێندن و بە تایبەتی خوێندنی باڵا خوێندنی زانکۆ بە زمانی زگماکی میللەتێک کارێکی نەفسیی و پەروەردەیی‌یە، کێشەکە بەش بە حاڵی خۆی چەندین ڕا و بۆچوونی جیاواز دەخولقێنێت!!

بەڵام کێشەکە خۆی لە خۆی دا لە ڕوانگەیەکی ویژدانیی یەوە ئەوەیە کەهەر میللەتێک دەیەوێت کەلەپوور و مێژووی بوونی خۆی بسەلمێنێ و هەمیشە پەیوەندیشی هەیە بە کرداری بیر و بیرکردنەوەی مێشکی مرۆڤ و ئەوەی شایانی باسە ئەم مەسەلەیە زۆر پەیوەندیی بە زانستی دەروون ناسیی زمانەوانیی یەوە – علم النفس اللغوي- هەیە. مێشکی مرۆڤ کە توانای لە سەرووی مێشکی هەموو زیندەوەرەکانی ترەوەیە، پەنای بردۆتە بەر (زمان) و لە ئەنجامی گەشەکردن ونەشوونوما کردنی مێشکی مرۆڤ دا زمانی خولقاندووە، نیشانە و وێنەی بەکار هێناوە کە لە دوایی دا بوونەتە (ووتە) و قسەیان پێ‌کردووە و ئینجا بوونەتە (ووشە) و پێ‌یان نووسیوە. گومان لەوەدا نی‌یە کە بیرکردنەوەی مرۆڤ بە تەواوی پشت‌دەبەستێ بە (زمان)ـەوە و هەرگیز ئەو بیرە دەرنابڕێ بێ بەکارهێنانی (زمان) و قسە پێ‌کردنی دەخولقێنێ و ووردە ووردە دروست تر و تەواوتر لە

مێشکی (منداڵ)دا پێ‌دەگات، چەند ئەو منداڵە تەمەنی گەورەتر بێت ئەوەندە (زمان) لای تەشەنە دەکات، واتە (زمان) بە دەستهاتوویەکی کۆمەڵایەتیی ڕۆشنبیریی شارستانێتی ئەو دەوروبەر و ژینگەیەیە کە تێیدا دروست بووە و تێیدا سەری هەڵداوە، ئەو مانایانەی کە دەردەبڕڕێ و دەزانرێت هەمیشە ئەو مانا بەکارهاتووە، ڕووی ڕابوردوو و ئێستای کەسوکار و خەڵکانی هاونیشتمانی ئەو میللەتەن و مانا و واتای هەرشتێک بێت بێگومان پشت دەبەستێ بە ووشە و ڕستەوە و ووشەیەکی بە مانا لە هەر کۆمەڵگایەک و ڕۆشنبیریی یەکدا هەرگیز هەمان مانا و واتا نابەخشێ لە کۆمەڵگا و ڕۆشنبیریی نەتەوەیەکی دیکەدا، بەڵکو جیاوازە، ئەگەر هێما و دەربڕینانە جیهانی نەبن و تێکڕا لە سەری ڕێکنەکەوتبین. وەک نیشانەکانی هاتووچۆ و هێمای وەرزشیی و فیزیک و ماتماتیک و کیمیاگەریی و بوارەکانی تری زانست، ئەمەش تاقیکردنەوەکانی زمان، ڕوونیان کردووەتەوە و تەنانەت ئەو تاقیکردنەوانەیان لە سەر چەندین دەستە و کۆمەڵەی خێڵ و هۆزە سەرەتایی یەکان کردووە.

ئەم بنەڕەتە سەرەتایی یانەی زانستی دەروونناسیی زمانەوانیی دووپاتی ئەوە دەکاتەوە کە مرۆڤ کاتێ دەستدەکات بە بەکارهێنانی زمانی زگماکی خۆی، ئەوا بەردەوام مانای ئەو شتانەی لە کۆمەڵ و دەوروبەری خۆی دا فێری دەبێ لە مێشکی دا تۆماری دەکات و لە بیری دا کۆی دەکاتەوە، جا هەرشتێک کە

تازە فێری دەبێ، بەندە لە سەر ڕێسایەک لە مانای زمانەوانیی یان لە مانایەکی هێما و نیشانە، کە ئەوانیش بەندن بە ووشە و ڕستەوە، واتە(زمان) لێرەدا هۆ و هۆکارێکی پەیوەندیی بەستنە لە نێو ژیریی و هۆش و لە نێو خەڵکی و لە نێو ئەندامانی خێزان دا و پاشان لە نێو مامۆستا و قوتابی و خوێندکارا.

کرداری گواستنەوەی بیر بە نیشانە و هێمای لە سەر ڕێکەوتوو هەمیشە لە سەر پێوەرێک هەردەم وادەکات کە (خوێندن) بە زمانی زگماکیی کارێکی ئاسان و ووردەکاریی تر بێت، چونکە خوێنەر (قوتابی و خوێندکار) ئەو هێما و نیشانە زمانەوانییانە بە خێراییەکی بیۆێنە و زۆر زوو پێدەزانێ و تێدەگات و بەو پەڕی ڕوونیی یەوە لە هۆشی خۆی دا تۆماری دەکات.

جا لێرەدا، پرسیاری ئەوە دەکەین و دەڵێین (زانینێک) لەو زانینانە لە مێشکی خوێندکارێکی زانکۆدا چی بەسەردادێت لە ڕووی (فەسلەجیی و دەماریی و دەروونیی یەوە کاتێ بە زمانێکی بێگانە ئەو زانینانە دەخوێنێت ؟؟)

لێرەدا دەڵێین کە بە دوو قۆناغ یان دوو کرداردا دەڕوات:

<u>یەکەم</u> وەرگێڕانی تەرجەمەیەکی زۆر خێرای ئەو زانینە لە زمانە بێگانەکەوە بۆ زمانی زگماکی خۆی، واتە هێمایەکی بێگانەوە بۆ هێمایەکی ڕەسەن.

دووەم لە نیشانە ڕەسەنەکەوە بۆ مانا یان ئەو واتایەی کە مەبەستە.

جا هەرچەندە ئەو (خوێندکار)ە بە توانا بێ و توانای تەواویشی بە سەر زمانە بێگانەکەدا بشکێ، بەڵام کارێکی لە مێشکی دا دوو قۆناغ لە کرداری گۆڕینی خێرا ڕوودەدات و دەشێ کە ئەو کارە هەندێ هەڵە و نارێکی بە دوایاندا بێ، بۆیە دەڵێین کە کرداری خوێندنەکەی تا ڕادەیەک تووشی جۆرە سستیی و هێواشیی یەک، یان جۆرە ناتەواویی یەک لە مانا و واتای ئەو شتەی مەبەستە ، دەبێ. بۆیە دەبینین کە گۆڕینی ئاسایی تێکستە جیهانییەکان لە ئەدەبیی و هونەریی و فەلسەفیی و زانست تەنیا کەسانێکی کەم هەن کە دوورنییە بە پەنجەی دەست بژمێررێن، کە ئەو توانا پڕبەپڕ و تەواوەیان هەیە، کە بێ کەموکوڕی گۆڕینەکە بە ئەنجام بگەیێنن، بۆیە (کەم) پەراو هەن گۆڕینەکەی چاپکرابن و دانسقەبن، بەڵام پەراوێکی زۆر هەن لە ژماردن نایەن گۆڕینەکەیان لەو جۆرە باشانە نین، ئەمەش یەکێکە لەو هۆیانەی زانستیی دەروونناسیی نوێ، دووپاتی گرنگی ئەوە بکاتەوە کە هەمیشە خوێندن و (خوێندنی باڵا) بەزمانی زگماکی بخوێندرێت، چونکە بە لایەنی کەمەوە ئەو خوێندنە بەو زمانە، ئاسانیی مان بۆ مسۆگەر دەکات لەگەڵ خێرایی تێگەیشتن و قۆستنەوەی و ووردەکاریی لە وەرگرتن و گواستنەوەی ئەو زانیاریی یانەی

بۆ مێشکی خوێنەر، بۆیە دەتوانین لێرە دووپاتی ئەوە بکەینەوە کە خوێندن بە زمانی زگماک و بە تایبەت لەو قۆناغەدا (خوێندنی باڵا) کارێکی تەنیا دەروونی سۆز نی‌یە، بەڵکو کارێکی باسخوازیی و بابەتیی و زانستیی یە.

خۆ ئەگەر ئەم کارەش پڕ بە پڕ زانستییش نەبێ و زانستیی دەروونناسییش دووپاتی ئەوەی نەکردبێتەوە، ئەی بۆچی لە ڕوویەکی سروشتیی و ویژدانیی و مرۆڤایەتیی یەوە ئەم مافە ڕەوا نەبێ و بۆچی پێشێل بکرێت، منداڵێکی کورد ئەو مافەی لێ زەوتبکرێت و زمانێکی تری بە تۆبزیی و زۆرداریی بە سەردا بسەپێنرێ؟!

کەواتە (خوێندن بە زمانی زگماک) مانایەکی نەتەوەیی و میللیی دەگەیێنێت و تێرکردن و خۆراکێکی گیانی ڕەسەنی میللەتە و ئینتمایەکە بۆ ئەو میللەتە خاوەن مافە لە ڕوویەکی کۆمەڵایەتیی یەوە، گەشاندنەوەیەکی یەکێتیی نیشتمانیی یە و لەڕوویەکی زانستییشەوە: ڕەواندنەوەی گیروگرفتە و بڵاوبوونەوەیەک و تەشەنەکردنی زانستە بە زمانی کوردیی مان و خولقاندنی بیر و زمانێکی بیر و زمانێکی زانستیی کوردیی یە و دەرگا کردەنەوەیەکە لە بەردەم نەوەکان مان دا کە هەوڵی تازەکردنەوە و داهێنان بدەن، بە مانای ئەوەی کە میللەتی ئێمەش وەک میللەتان تەنیا هەر ئەوە نابن کە کەرەسە و بەروبۆمی

خەڵکی میللەتانی تر بگۆڕینە سەر زمانەکەمان و کەڵک لەوان وەرگرین. بەڵکو ئێمەش چاومان لەوەوەیە کە لە سەدەی زانست دا بژین و هاوبەشیی بکەین هەوڵی داهێنان بدەین و هاریکاریی لە شارستانیی دا بکەین، یان بە لایەنی کەمەوە خۆمان بەرەو گۆڕان و پێشکەوتن بەرین، چونکە گومانی تێدا نی‌یە کە (مرۆڤ) دەژی و دەژێتەوە بە بوونی و خولقاویی دەوروبەری، ژینگە جەوێکی گونجاوی وا کە خۆی تیایدا ووریاتر بکاتەوە وتیایدا لێهاتوویی خۆی دەرببرێ و توانای خۆی بسەلمێنێ و ووزەی مێشک و بازووی بخاتە گەڕ و هەنگاوی بە بەردەوام بەرەو پێشێوە بێوەستان بنێ.

چونکە نابێ واتێبگەین کە شارستانێتی و پێشکەوتن هەمیشە شتێکە و دەبێ هەر لە دەرەوە بهێنرێن، بەڵکو ڕاستتر ئەوەیە کە تامی پێشکەوتن زیاتر لەوەدایە کە خۆت هاوبەشیی بکەیت لە دروستکردنی ئەندامانێکی بەکەڵک و زانا و نەوەیەکی نوێی پێشکەوتوو کە شارستانێتی لە نیشتمان دا بخولقێنن و بەرپرسیاری بن. بۆیە دەڵێین کە کاری (خوێندن بە کوردیی) لە زانکۆ و بەکوردیی‌کردنی هەموو زانستەکان هەمیشە هەنگاوێکی پێویستە بۆ ئەو مەبەستانەی سەرەوەمان و هەردەم ئامانج و هیوایەکی نیشتمانیی و نەتەوەیی و پەروەردەیی یە، چونکە میللەتی ئێمەش وەک هەر میللەتێکی دوور و نزیک پێوستی بە

(لێکۆڵـەر و زانـا و پسپۆڕی) خۆی هەیە و پێویستی بە کۆمەڵ و نەوەیەکی کوردیی هەیە کە خاوەنی توانای خوێندنی باڵا بێ و بە زمانی خۆی زانست بخوێنێ و خاوەنی هۆکاری لێکۆڵینەوە بێ و بزانن چۆن بیردەکاتەوە و چۆن پەیدەبات بە هەموو ئەو شتانەی تا ئێستا لای وون و شاراوە بوون، بەڵکە واقعی خۆی زیاتر لا ڕوونبێتەوە و ئاسۆی پاشەڕۆژی وێنە بکێشێ و بە ووریایی و بە زانایی و پڕدانایی، هەموو شت هەڵسەنگێنێ و، ئەمانەش بێگومان، هەر لە ڕێی خۆشکردن و دەرگاکردنەوەی زانستە لە بەردەم نەتەوەکەمان و زمانەکەی دا.

جا لێرە هەست بەوە دەکەین کە (زمان) چەند گرینگە و چەند دەورێکی گەورە و باڵای هەیە لە دروستکردنی شارستانیی دا، چونکە ئەگەر زمان هەموو زانستیی پێ بنووسرێت ئەوە هەموو زانست وەک دەریایەکی ڕوونی بەرین دەخرێتە بەردەم ئەندامانی کۆمەڵ و نەک تەنیا ئەو (کۆمەڵە) خەڵکەی کە زمانی بێگانە دەزانن و ئەوانی لێی بێئاگان.

ئەمە جگە لەوەی کە (زمان) هەمیشە هۆکارێکی گرنگە بۆ ڕەسەنکردنی ڕۆشنبیریی نەوەکانی داهاتوو و بنج داکوتانی سەرکەوتن و شارستانییەکی مسۆگەری پاشەڕۆژی نەوەکانمان.

بەشی دووەم
هەندێك سەرنج و کاری چەسپاو

هەندێک سەرنج و کاری چەسپاو، کە لەم ڕووەوە نابێ لە بیرمان بچێت وەک :

١- (خوێندن بە زمانی دیکە) هەمیشە دوورخستنەوەی زمانەکەمانە لە زانستەکان و لە کاروانی پێشکەوتنەوە، هەمیشە لە گەشە کردن و تازە بوونەوە دوورمان دەخاتەوە و بەو پێیەش کۆت و زنجیرێک دەکرێتەوە پێمان کە هەرگیز بە کاروانی پێشکەوتن نەگەین و لە ژیانێکی سەرەتاییدا بژین و بچین !!

٢- (نەخوێندن بە زمانی کوردیی)، یان هەر میللەت و نەتەوەیەک بە زمانی خۆی نەخوێنێ ، بریتییە لە جۆرە (سەرلێشێواندنێکی نەوەکان) و بە تایبەت قوتابی و خوێندکارەکانی و لە مێشکیان دا دەچەسپێت کە (زمانەکەیان) هەرگیز شیاو و گونجاو یان بڵێین شایانی ئەوە نییە پێی بخوێندرێت و ناشێت ئەو زمانە ببێتە هۆکارێکی لێکۆڵینەوە و باسپێکردنی زانستیی و بیرپێکردنەوەیان لە هەر بوارێک دا بێ!! ئەو سەرلێشێواندنەش بە ڕۆڵی خۆی دەبێتە هۆی کزبوون و ووشکبوونەوەی تەڕایی پەیوەندی ڕۆحیی و ڕۆشنبیریی بە کەلەپوور و ڕەسەنی ئەو میللەتە و هەمیشە ئەو هەستە

پەردەیەکی ڕەش و چڵکن دەخاتە نێو ئەمـان و ڕۆشنبیریی نەتەوەکەیانەوە.

٣ـ کەواتە بە کوردیی نووسین لە هەموو بوارەکانی زانستدا و لێکۆڵینەوە و باسکردن و خوێندنی باڵا بەم زمانە هەمیشە بۆ زۆربەیەکی زۆری خەڵکی ڕێ خۆش دەکات، چونکە ئەوسا بەگشتی خەڵکی ئەو پەراو و باسە زانستیی یانە دەقۆزنەوە و هەریەک لە بواری خۆیدا کەڵک یان لێوەردەگرێت، بۆ نموونە ئەگەر بە زمانی کوردیی پەراوی زانستیی مان هەبن، بە گشتی هەموو ڕۆشنبیران و کرێکارە لێهاتووە شارەزاکانی بواری پیشەسازیی و کشتوکاڵ و بەڕێوەبەران و هەڵسوڕێنەران و خاوەن کارگە و بەرژەوەندییەکان و دامەزراوەکان یان، هەمیشە ئەو پەراو و باسە زانستیی یانەی زانکۆکان بە زمانی کوردیی چاپی دەکەن، ئەوان بە پەرۆشەوە دەیخوێننەوە و کەڵک لە واتا زانستیی یەکان وەردەگرن و تێکەڵ بە ژیانی ڕۆژانەیان دەکەن.

خاوەن کێڵگە کشتوکاڵیی یەکان و کێڵگەکانی پەروەردەی مریشک و هەموو بوارەکانی ئابووری و چالاکی یە هەمە جۆرەکانی ژیانی ئابووری، تێکڕا پەنا دەبەنە بەر ئەو باسە زانکۆیی یانە و ئەو پەراوە زانستیی یانە.

سەبارەت بەم مەسەلەیەی سەرەوە کە دووپاتکردنەوەی ئەوەیە کە بە زمانی زگماکی (کوردیی) بخوێنرێت و بە تایبەت لە قۆناغی (

خوێندنی باڵا)، بەش بە حاڵی ڕۆژان و قۆناغی ئەمڕۆماندا ئەو ڕووداوە مێژوویی‌یەی (ژاپۆن)دەخەینە بەرچاو کە (ئەزموندار و شارەزاکانی پیشەسازیی کردنی ژاپۆن دانیان بەوە داناوە) کە ئەوەی یارمەتی ژاپۆنی دا، کە پیشەسازیی ژاپۆن بگەیێنێتە ئەوپەڕی لوتکەی پێشکەوتن و ئەو سەرکەوتنە تەکنۆلۆژیی یە لە وولاتی ژاپۆن دا بەدەستبێت و لە تەنیا (نیوسەدە)دا ئەو ئامانجە بهێنێتە دی ئەوە بوو کە ئەوان تازە و نوێترین بیردۆزیی جێبەجێکردنی تیۆری(تەطبیقی) پیشەسازیی ئەمریکی و ئەوروپیی یان بە (زمانی ژاپۆنی) خستە بەردەم کرێکار و هونەرمەندان و تەکنیکاری شارەزا و پیشەسازیی یەکانی خۆیان و ئەوانیش کەڵک یان لەم کارە تەواو وەرگرت و توانیان لەو تیۆرانە بکۆڵنەوە و داهێنانی تازە و نوێ یان بهاوێژنە سەر وولاتی خۆیان ئەو سەرکەوتنە مەزنە بە ئەنجام بیێنن و هەر سەبارەت بەم خاڵەوە بڕیاری (ڕێکخراوی تەندروستیی جیهانی سەر بە نەتەوە یەکگرتووەکان) دەخەینەوە یادمان کە لە زووەوە ئەوەی پێشنیاز کردووە (کە زانستی پزیشکیی بە زمانی نەتەوەیی بخوێنرێت).

ئایا کاتێ دەڵێین کە هەموو زانست بکەین بە کوردیی و بە زمانێکی زانستیی بە خوێندکاران مان بخوێنین ؟!

مەبەست لەوەیە کە خۆمان لە زمانە دروا‌سیَ و بێگانەکان بدزینەوە و بێبایەخ سەیریان بکەین؟ یان بە پێچەوانەوە دەبێ لەگەڵ ئەوەش‌دا هەوڵی تەواو فێر بوونی ئەو زمانانە بدەین؟!

لە وەڵام دا دەڵێین کە :

بەلانی کەمەوە دەبێ سەر بکەینە سەر (زمانێکی زیندوو) و گرنگ وەک سەرچاوەیەکی ئەو زانستانە و بۆ هەمان مەبەست بایەخیش بدەین بە زمانە دراوسێ‌یەکانیش و بۆ دەوڵەمەن کردنی زمانەکەمان ‼

دەبێت ئەو زمانە سەرەکیی‌یە بێگانەیەی هەڵدەبژێردرێ - با بڵێین و سەبارەت بە وولاتی ئێمەوە تا ڕادەیەک هەردەبێ "زمانی ئینگلیزیی" سەرچاوە بێ و لە زانکۆکان دا و لە هەموو قۆناغەکان‌دا بەردەوام بخوێندرێت، کە واتە هەموو دان بەوە دادەنێین کە ئەمڕۆ مەسەلەی (بە کوردیی کردنی زانست) پێویستی‌یەکی پەروەردەیی و ڕۆشنبیریی و کۆمەڵایەتیی و نەتەوەیی‌یە و ئەرکێکی سەرشانی ئەمڕۆمانە، کە پێویستە بە پێی ڕامیاریی و ستراتیجی‌یەکی تایبەتی بۆ مەسەلەکە بچین و نەخشە و پلانێکی ڕێکوپێک ، داری دەستمان بێ تا بە هەڵەدا نەچین و کات بە فیرۆ نەدەین و بە بێ دواکەوتن لە خزمەتی مەسەلەکەدا بین.

بەشی سێیەم
پێداویستییەیە سەرەکییەکانی
پڕۆژەی بەکوردییکردنی بوارەکانی زانست و زانیاریی و خوێندنی باڵا

بێگومان بۆ مەبەستی باسکردنی مەسەلەی بە کوردیی خوێندن لە قوتابخانەکانی کوردستان دا یان (نووسین بە کوردیی) و سازکردنی کاروبار و مامەڵەکردنی خەڵکی لە فەرمانگەکانی ئەم وولاتەمان دا کاروباری ناوخۆ هەڵسوڕاندن پێویستە هەمیشە :

چاوێک بخشێنینەوە بەو یاسایانەی لە ساڵەکانی پاش ١٩٢٠ ـەوە دەرچوون کە بە پێی ئەو یاسایانە ڕێدراوە کە لە وولاتی عێراقدا بە کوردیی بخوێندرێت و بە کوردیی لەو فەرمانگەیانەدا بنووسرێت و زمانی ڕەسمیی ئەو ناوچەیە بێ، کە زمانی زگماکیی تێکڕای خەڵکییە، هەرچەندە کە ئەو یاسایانە زۆر کاریان پێنەکراوە و بەڵکوو هەر ساڵەی بە جۆرێک بووە و هەر قۆناغ و زەمانێک میریی بە ئارەزووی خۆی و بە پێی دەسترۆیشتنی ڕامیاریی و سوپای خۆی ئاوەکەی لە میللەتەکەمان لێڵکردووە بە تۆبزیی و زۆرداریی خۆی ڕێی لە جێبەجێکردنی گرتووە و دەیان کۆسپ و تەگەرەی خستووەتە بەر.

هەروەک لە بەشەکانی پێشووی ئەم باسەدا، دەستنیشانی ئەوەمان کرد کە هەمیشە دەبێ (زمانی کوردیی) بگەیەنرێتە ڕادە و ئاست و پایەیەکی وا کە ئەو زمانە بتوانێ (مەبەستەکان مان) بهێنێتە دی و ئەم مەبەستانەش مان لەم خاڵانە دا کۆدەکەینەوە :

یە کـە م / زمانی کوردیی (بیری) پێبکرێتەوە و زانستی پێ بنووسرێتـەوە :

واتە زمانی کوردیی هێندە دەوڵەمەند بووبێ بە (زاراوە و دەربڕین) کە مرۆڤی کورد لە توانای دا بێ بە ئاسانی وەک هەر زمانێکیتر بیری پێبکاتەوە و بچێتە قوڵایی باسکردن و لێکۆڵینەوە و شان بە شانی کاروانی زانست و زانستیی نوێ بڕوات و بەو پێیە ببێتە زمانێکی (لێکۆڵینەوە) و (خوێندن)

ئێمە لێرەدا شتێک دڵی خۆمان بەوە خۆشدەکەین کە بەلایەنی کەمەوە لە ساڵانی ١٩٧٠-١٩٧٤ـەوە دڵسۆزانی کورد و شارەزایانی پەروەردە و زانست و بە تایبەت دەستەی مامۆستایانی کوردستان هەریەک لە بواری خۆیدا هاوبەشیی کردووە لە دانانی بەردی بناغەی بە کوردیی خوێندن و پەراوەکانی قۆناغی ناوەندیی و ئامادەیی یان لە عەرەبییەوە گۆڕیوەتە سەر زمانی کوردیی و جۆرە سەرکەوتنێکی چاکیان

لەو ڕووەوە بە دەستهێنا بوو، بەڵام ئەوەمان لە بیر نەچێ کە لە ساڵانی ١٩٧٨ و بە دواوە ئیتر میریی کەوتە ئەوەی کە ئەو (زاراوە زانستیی یانەی) کەوتبوونە زمانەکەمانەوە قەڵاچۆیان بکات وە هەرچی (بۆنی) زانستیی و نزیک لە زاراوەکانی جیهانەوە بێ لایان بەرێت، تا تەنانەت لەو چەند زاراوانەش بێئاگا بین و لە کاروانی زانستەوە بێخەبەر بین !!

جا ئەگەر ئەو قۆناغە سەرەکیی یە لەو ساڵانەوە دەستی پێکردبێ و ئەو مامۆستایانەی لە (قۆناغی سەرەتایی و ناوەندیی و ئامادەیی) کاریان تێیاکردووە شارەزاییەکی تەواویان تێیا پەیداکردبێ و بێگومان ئێستا ئەوان بەئاگان لە هەموو کون و کەلەبەرێکی ناتەواوی ئەو قۆناغە و دروستکردنی لێژنەی تایبەتیی هەر لەوان بۆ پێیاچوونەوە و زیادکردنی زانست و کەرەسەی پێویستیتر کە هەمیشە لە گەڵ کاروانی زانستی نوێی ئەمڕۆدا بگونجێت، ئەوا دەڵێین کە ئەم کارە مسۆگەری پتەوی ئەو قۆناغەمان بۆ بە ئەنجام دێنێ.

قۆناغی دووەمیش کە ئێمە لێرەدا ئەمەیمان زیاتر لا مەبەستە، قۆناغی (بە کوردییکردنی زانستەکان و خوێندن بە کوردییە لە زانکۆدا)، کە ئەم (بەش و لایەنە یان) هەمیشە لە سەر ئاستێکی باڵاترە و گشت زانستەکان دەگرێتەوە، واتە گرنگییەکی زۆر

تایبەتییتری دەبیّ، چونکە قۆناغەکە قۆناغێکی ئاسان نیيە و پێویستی بە شارەزایان و پسپۆڕی تایبەتی ئەم بوارانە دەبێت و لە (هێندێک) لەو بوارانەدا ئەشێ ئەوەندە تایبەتمەندمان نەبیّ بەو کارە هەڵستێت، بەڵام بێگومان پشتبەستن بە نەخشە وپلانێکی چنراو و زانایانەی سفت و ڕێگا بۆ دانان بۆ هەر هەنگاوێک، ئەنجامێکی باش و سەر کەوتوو بە مەسەلەکە دەبەخشێت.

بەهەرحاڵ پـڕۆژەکە کارێکی پیرۆزە و دەبیّ هەنگاوی شارەزایانە و لێهاتوانەی بۆ بنرێت و میللەتی کورد ئەمڕۆ لە توانا و ووزەی‌دایە و دەبیّ کە سەرکەوتووانە بەرەوپیری بچیّ و بێگومان بێت لەو مەسەلەیە دا و هەرگیز نابیّ کەسێک یەک و دووی لیّ‌بکات و بەڵکوو بە پێچەوانەوە دەبیّ هەرکەس لە شوێنی خۆیەوە هاوبەشیی بکات و تەوژم بە ڕەوڕەوەی بدات و کەسانیتر لە مەسەلەکە سارد نەکاتەوە چونکە کاروانێکی درێژ خایەنە و دەیـان ساڵی دەوێت.

بۆ ئەو مەسەلەیە یان ئەو پڕۆژە میللیی‌یە ئەم چەند خاڵانـە دەبیّ ڕەچـاو بکرێت :

١ـ داننان بە پێویستیی ئەم پڕۆژە گەورەیە و بڕیار دەرکردن لە لایەن سەرکردایەتیی ڕامیاریی میللەتەوە تا (بانگ) بدرێت

به پیرۆزیی ئەم کارە و دەستبکرێت بە هەنگاوی یەکەم و بەردی بناغەی بۆ دابنرێت.

٢. دروستکردنی (دامودەزگایەک) و دەرکردنی یاسای پێویست، بۆ مەبەستی ڕێکخستنی کاروبار و تەوژمدان بە کارەکە و هاندانی کارکەرانی لە هەموو ڕوویەکی مەعنەویی و ماددی و ڕێگای کارکردن و بەرهەمهێنانی نووسینیان بۆ خۆشبکرێت و بە هەموو شێوەیەک هانبدرێن.

٣. دەستکردن بە دانانی (لێژنەی تایبەتمەندی) هەر زانستێک بە تەنیا یان چەند زانستێکی لەیەکەوە نزیک و ڕێکخستنی کاروباری ئەو لێژنانەش وەک :

أ. لێژنەی زانستە (مرۆڤایەتیی)یەکان Social Sciences

زانستە کۆمەڵایەتییەکان لە جوگرافیا و مێژوو، ئابووریی و ئەدەب و وێژە و ڕامیاریی و یاسا و ئەوانیتر و ئەو لقانەی کە بەم کۆمەڵە زانستانەوە لکاون.

ب . لێژنەی زانستی (زمانەوانیی) Linguistcs

ج . لێژنەی زانستە (پڕاکتیکەکان) Practical Sciences

وەک زانستی پزیشکیی و زانستی ئەندازیاریی کە بەو زانستانـەوە لکاون.

د ـ لێژنەی زانستە (پێوەرەکان)

وەک زانستی کیمیا و فیزیک و ماتماتیک...هتد و هەر لێژنەیەکی سەرەکیی چەندین لێژنەی تایبەتمەندی لقی پێوەدەلکێ و هەر لێژنەیەکیان (بەرنامەی کار) دادەنێن و کۆبوونەوەی بەردەوامیان دەبێ لە سەر ئەوەی بە ئەنجامیان هێناوە و هەنگاو بە دوای هەنگاو پرسینەوە و بەدوواچوون دەبێ هەبێ و ئەو دامو دەزگایەی بە پێی یاسایەک دادەمەزرێ (خاڵی دوو) بەرنامەیەکی کاری تایبەتی خۆی دەبێ، کە ئەو یاسایە بۆی نەخشەکێشاوە، بەرپرسیاری ئەو لێژنانە دەبێ و کاریان هەڵدەسوڕێنێ چ لە ڕووی (یاسایی، هونەریی و دارایی و ... هتد).

٤ـ کۆڕی زانیاریی کورد یان کۆڕی زانیاریی کوردستان، پاش ئەوەی دادەمەزرێتەوە و ئەندامانی چالاک و لێهاتوو دەگرێتە خۆی ، بۆ چەسپکردنی زاراوەکان و تەشەنە پێدانی ئەو زاراوانە و خولقاندنی زاراوەی نوێتر دەورێکی باڵای دەبێ.

٥ـ خێرا کردن لە خولقاندنی (ڕێنووسێک)ی کوردیی (پێش دەستکردن) بە گۆڕینی زانست بۆ زمانەکەمان بێگومان دەبێ مەسەلەی (شێوە زمانەکان، شێوە زمانی ناوچەیی) ڕەچاو

بکرێت و بیر لەو (زمانە زانستیی)یە بکرێتەوە کە لەگەڵ ئەو شێوە زمانەدا دەگونجێت کە لە زمانەکەمان دا هەن.

٦- ئەگەر (زانکۆی سلێمانی) دانرایەوە لە ژێر هەر ناوێک دا بێ، ئەوا دەبێت ئەم زانکۆیە ببێتە بەردی بناغەی بە کوردیی کردنەکانی زانست و، ئەوسا لە ڕووی دارایی‌یەوە دەبێت زانکۆ توانای دارایی‌یەکی زیاتری بۆ دابنرێ بۆ ئەو مەبەستە و دەبێت (زانکـۆ) پەراوێکی زۆری پێویست بە زمانە بێگانەکان – بکڕێت لە دەرەوەی وولات و گۆڤار و بڵاوکراوە و باسی زانستیی بۆ کتێبخانـە زانستیی‌یەکانی بهێنێ، تا یارمەتی ئەوەی بدات کە ئەو پەراوانەی پێویستن تیایاندا هەڵبژێرێن بۆ گۆڕینی بۆ کوردیی یان وەک (سەرچـاوە) بەکاربهێنرێت لە کاروانی زانستەکان.

٧- بۆ مەبەستی هێنـانە دی ئەم هیوا و ئاواتەی خوازتوومانە، هەمیشـە (دامەزراندنی دامودەزگایەکی هونەریی نوێی چاپەمەنیی) یە، تا مەسـەلەی (چـاپ) کە ئەمڕۆ گەورەترین کۆسپە لەبەردەم نووسینی کوردیی دا – چارەسەربکرێت، کە هیچ ئامادەبوون و نووسینێکی کوردیی تاریکی شەوی بەسەردا نەیەت !

٨- پێویستە (مەڵبەندێکی کەلەپوور و کەلتووری کوردیی) دابمەزرێ و دارایی پێویستی بۆ دابنرێ تا ڕەسەنیی کوردستان لەو

ڕووەوە بپارێزرێت و ئەو شاراوە دێرینانە پەردەیان لە سەر هەڵبدرێتەوە و دەستوپەنجەی باو و باپیران مان بە ئازادیی گەلی کوردمان شاد بێتەوە.

٩. سەبارەت بە خاڵی (٨)ەوە ئەگەر زانکۆی سلێمانی دانرایەوە باشتر وایە ئەو مەڵبەندەی ناومان برد بە (زانکۆ)ەوە بلکێ و کەڵک لە شارەزایان و پسپۆڕەکانی ئەو زانکۆیە وەربگیرێ.

١٠. دەبێ (پەیوەندییەکی توند و ئامانجێکی یەکمەبەست) ئەو (دام ودەزگا) و (کۆڕی زانیاریی) و (مەڵبەندە زانستیی) و (هونەریی و کەلتووریی) یانە بەیەکەوە ببەستێ، چونکە هەموویان بۆ یەک ئامانج و مەبەستی (زانستیی و نەتەوەیین).

١١. ئەگەر هاتوو دەرامەتێکی باش لە لایەن میریی یا سەرچاوەکانی دارایی و بودجێتی کوردستانەوە یان مەڵبەند و دام و دەزگایەک یان (زانکۆ) وە بەدەستنەهاتن، ئەوا نابێ (بێپارەیی) و (بێدەرامەتیی) پرۆژەکە بوەستێنێ و ئەو هەنگاوە پیرۆزەی خۆمان دواخەین و دەبێ هەوڵی پەیداکردنی دەرامەت و سەرچاوەی دارایی بدەین، جا لێرە لە ڕێگای دروستکردنی (سندوقێکی میللی جەماوەریی) هاوزمانانەوە بێ، لە سەر ئاستی خەڵکی شار و گوند و گەلەکۆمەکێی بۆ بکرێ و پارە کۆبکرێتەوە، بۆ ئەو مەبەستەی

سەرەوە و بە هۆی یەکێک یان زیاتر لەم هـۆ و ڕێیانەی خوارەوە :

٠١ بەخشین (تەبەروعات) بە ئارەزووی خەڵکی خۆی بە پێی پسوڵەی ڕەسمیی و لەژێر چاوەدێریی و بەڕێوەبردنیی لیژنەیەکی هەڵبژێراو و ناسراوان بە دەستپاکیی !

٠٢ هاوبەشیی ڕێکخراوە پیشەیی‌یەکان و میللیی و پارتە ڕامیاریی‌یەکان لە پارەدان دا، یان پارە کۆکرێتەوە لە نێو ڕیزەکانیان دا.

٠٣ هەموو موچەخۆر و قوتابی و خوێندکارێک بە ئارەزووی خۆی مانگی (بەپێی توانا بڕێک پارە) بدات بۆ ماوەی (٦) مانگ.

٠٤ هەرخێزانێک جیاجیا، یان بەسەریەکەوە بۆ ماوەی (٦) مانگ ، مانگی (بەپێی توانا بڕێک پارە) بدات.

٠٥ پێشبڕکێکردنی وەرزشی لە نێو تیپە وەرزشیی‌یەکانی کوردستان دا و دانانی ڕێژەیەک بۆ ئەو سندووقە.

٠٦ کارگەکان و بەتایبەت کارگە تایبەتیی یەکان و بوارە بازرگانیی‌یەکان و بازرگانەکان و کاسبکارانی ناو وڵات هاوبەشیی میللی خۆیان لەم ڕووەوە بکەن، پاڵپشتی (پڕۆژەکە) بکەن.

٠٧ دەرکردنی بڵاوکراوەی (سەردیوار) و نامیلکە و لە ڕێی ڕۆژنامە و ڕادیۆ و تەلەڤیزیۆن هەمیشە هانی خەڵکی بدرێت بۆ هاوبەشییکردنی دارایی لەو پڕۆژەیە دا.

٠٨ ئەگەر توانای هەبێ هیچ خراپ نییە کە (بلیتی یا نصیب) هەفتانە یان مانگانە بۆ ئەو مەبەستە بکرێت و چی (لا) درا لەو پارەیە بخرێتە سندووقی پڕۆژەکەوە.

٠٩ چەندین پێشنیازی تر بۆ خزمەتی پڕۆژەکە، کە بە بیری "کەسان و لایەنی" تردا دێت.

دووەم /

کارگێڕان و کارکەران و هەڵسوڕێنەرانی ئەم پڕۆژەیە :

بۆ ئەم پێداویستییە، واتە مەسەلەی ئەو پسپۆڕ و کادیرانەی لەم ڕووەوە کاردەکەن، بێگومان پشتی یەکەم دەبەسترێ بەو مامۆستایانەی لە زانکۆکاندا کاردەکەن و بە تایبەت بە وانەی پسپۆڕن لەو مادەیەی خویان دا و زمانە کوردییەکەشیان لە تەکیا باشە و لەوەو پێش باس و پەروای زانستییان پێنووسیوە و پاش ئەمان ئەو مامۆستایانەی لە قۆناغی ئامادەیی مامۆستان و ئەزمۆن و تاقیکردنەوەی ڕۆژانەی دوور و درێژی زۆریان لە بواری خوێندندا هەیە و سەرباری

ئەمانەش پاڵببەسترێ بە هەندێک لەو ئەدیب و نووسەرانەی لە دەرەوەی بواری (پەروەردە و خوێندنی باڵا)ن کە ئەو کارەیان لە توانادا هەیە و ئەشێ لێ یان هەڵببژێررێ بۆ یارمەتیی دان و کارکردن بە پێی شارەزایی و توانا و لێهاتوویی یان بەو پێیانە و لە دەستە و کۆمەڵانەی سەرەوە لێژنەی هەر بوار و زانستێک دروستدەکرێت و بەرنامەی کاری بۆ دادەنرێ.

لێرەدا دەڵێین کە ئەگەر پێویستیشی کرد ئەوا باشتریش وایە، دەورەی زمانەوانیی کوردیی و ڕێنووس بۆ ئەو مامۆستایانەی تەواو شارەزایی‌یان نی‌یە لە کوردیی نووسینەکەدا، لەو دەورەیەدا ئەو گیروگرفتە شمان بۆ ئاسان بکرێت.

سەبارەت بە خولقاندنی ئەو کادێرانە لەم دەستە و لێژنانەدا کاردەکەن و بۆ ئەوەی شارەزایی یان زیاتر تیا بخولقێ و بۆ ئەو مەبەستە دروستبن، دەبێ ساڵ بە دوای ساڵ دا ئەندامی کارامە و لێهاتوو بخولقێنرێن تا شایانی ئەو کارە پیرۆزە بن و بە لایەنی کەمەوە بۆ ئەو خولقاندنە دەبێت ئەم سەرنجانە بخەینە بەرچاو :

أ- دەبێت خۆشەویستییەکی زۆر زیاتر سەبارەت بە زمانەکەمانەوە لە نێو دڵ و گیان و مێشکی هەموو ئەندامێکی کۆمەڵ دا بچەسپێنرێت و لە دەروون مان دا شوێنی خۆی زیاتر

بکاتەوە تا بەو پێیە لە ئەنجامی خۆشەویستیی زمانەکەمان زیاتر هەوڵبدەین و زیاتر کار بکەین.

ب ـ کردنەوەی بەشی تایبەتی بە (زانستی زمان و زمانەوانیی) و هێنانی تاقیگەی نوێ و پێشکەوتوو بۆ ئەم بەشە و هەمیشە کەڵک وەرگرتن لەو شێوازە نوێیانەی لەم ڕووەوە میللەتان پێی گەیشتوون.

ج ـ هاندانی ئەو کادیر و کارگێڕ و کارکەرانەی لە لیژنەکاندا، کاردەکەن و سەرپەرەشتی پڕۆژەکە دەکەن، هەروەها بە پێی پێویست بنێررێنە دەرەوەی وولات بۆ بینین و چاوگێڕان بە کۆمەڵگا پێشکەوتووەکان دا و کەڵک لە شێوە و شێوازی ئەوان وەربگرن و لە گەڵ بار و زرووف و ڕادەی ڕۆشنبیریی وولاتی خۆمان دا بگونجێن.

د ـ ئەوانەی لە بواری وەرگێڕانی زانستدا کاردەکەن، ئەوپەڕی پاداشتی مادییان پێ ببەخشرێن وە هانبدرێن کە زیاتر بەرهەم و زانست بە زمانەکەیان ببەخشن و بەو پێیە هەموو بار و زرووفێکیان بۆ بڕەخسێ.

هـ ـ باس و نووسینی زانستیی و پەراو (گۆڕینی زانستیی) هەمیشە بۆ مەبەستی (بردنە پێش تەرقییە ی زانستیی) بخرێنە گەڕ و بۆ

پێشکەوتنی پیشەیی یان لە قەڵەمبدرێت و لێرە مەبەست لەو کادیرانەیە کە لە (کۆڕی زانکۆ) دا ئیش دەکەن.

و ـ بەستنی کۆڕ و سیمینار و کۆنگرەی تایبەتی سەبارەت بە کاروانی (بە کوردییکردن بە گشتی) و گرتنی کۆنگرە لە بوار و لقەکانی زانست و لێژنە تایبەتیی یەکانی ئەو زانستانەدا یان گرتنی کۆنگرە بۆ هەر بوارێکی سەرەکیی و لە یەکەوە نزیک بە جیا و لێدوان لە کێشەکانی و دۆزینەوەی چارەکردنەکانیان.

ز۔ هەمیشە دەبێ لیستەیەک بە ناوی ئەو کارگێڕ و کادیرە زانستیی و پسپۆڕ و شارەزایانەی کە لە مەڵبەندە زانستییەکان و زانکۆکان دا کاردەکەن دەستنیشان بکرێت و ساڵ بە دوای ساڵ دا هەوڵی خولقاندنی کادیری نوێ و لێهاتوو بدەن تا کاروانەکە، نەوەستاوبێ و هەموو نەوەکانی ئەم میللەتە هاوبەش بن لەم کارەدا و ڕۆژ بە ڕۆژ شتی نوێ بهاوێژنە دەریای زمانەکەمانەوە واتە نێو (زمانە زانستییە) نوێکەی کوردیی مان.

پێداویستیی سێیـەمی پڕۆژەکـە
(سەرچـاوەی زانستیی و زاراوەکـان) ـە :

گومانی تێدا نی‌یە، کە کتێبخانەی ئێمە زۆر زۆر لە ڕووی بوونی پەراو و کتێبی هەمە جۆری زانستیی‌یەوە تەنانەت بە زمانی عەرەبیش ئەوەندە کتێب و پەراوی زانستیی‌مان نی‌یە لەو کتێبخانانەدا دانرابن. جگە لە کەمێک نەبێ، کە ئەویش بە ڕێکەوت خۆیان کردووە بە کتێبخانەکان مان دا یان یەکێک خێرێکی پێکردبین، چونکە میریی هێندە گرنگی نەداوە بە کڕینی کتێب و پەراوی زانستیی نوێ و هەرگیز پارەیەکی وا پێویستی تەرخان نەکردووە کە ئاستێکی ڕێکوپێک بۆ کتێبخانەکە پێکبهێنێ و دەوڵەمەندیان بکات و بەڵکوو هەروا بە هەژاریی هێشتوونیەوە و خۆ ئەگەر چاوێک بگێڕین بە پەراوی زانستیی بە زمانی کوردیی، ئەوە ئیتر بە جارێک لە چەند کتێبی کوردیی زانستیی شتی دیکە بەرچاو ناکەوێت و ژمارەشیان چەند زۆربن لە (دە) پەراو تێپەڕنابن. دوور نی‌یە پەراوێکی زانستیی لە بواری ئابووریی‌دا و پەراوێک لە فیزیک و پەراوێک لە دەروونناسیی و دانەیەک لە کۆمەڵناسیی و یاسا و مێژوو و یەکێکی کە لە بواری زاراوەکان دا(هەبێ)، هۆی ئەمانەش

دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی (نەک ئەوەی) کە شارەزایان و نووسەرانی کورد لە زانستدا نانووسن و بێئاگان، بەڵکوو دەگەڕێتەوە بۆ دەستکورتیی و بێدەرامەتیی نووسەر و زانای کورد و زۆر کزی یارمەتییدانیـان لە لایەن دەستە و دائیرەکانی میریییەوە، خۆ ئەگەر بەرهەمێکی قەشەنگی زانستییش لە یەکێک لە بوارە گرنگەکانیش دا بخرایەتە بەر چاوی "ئەمانەتی ڕۆشنبیریی و لاوانی لەمەڕ حوکمی زاتییە شکستەکەی سەر بە میریی" ، ئەوە وەڵامەکەیان ئەوە دەبوو کە ئەوان بەرهەمی زانستیی چاپ ناکەن و ئەو کارە زانستییە بەوان نەسپێراوە و پارەیان نییە .... !!

ئەی باشە دەبێت نووسەری کورد ڕووی خۆی بکاتە کوێ؟ بەڵام گەر دوو نامیلکەی (وورێنە و جوونەوە و پیاهەڵدان) بنووسرایەتەوە ئەوا لە شەو و ڕۆژێکدا بە ژمارەیەکی زۆر بۆی چاپ دەکرا و ناوی ئەو نامیلکە شەست پەڕەییە دەخرایە سەر زنجیرەیەک لەو جۆرە نامیلکە و و کتێبانە و ئاگری پڕوپاگەندەیان بۆ میریی پێخۆشدەکرد و گۆیا هەموو مافەکانی کوردیان هێناوەتە دی و هیچ شتێک لە ئارادا نەماوە کە شوێنی ناڕەزایی بێت!! کەواتە تا ئێستا ئێمە خاوەنی هیچ کتێبێکی زانستیی

نین بە زمانی کوردیی خرابێتە بەردەم هەموو خوێنەرانی کوردمان * و هۆیەکانیش لای هەمووومان دیارە و هیچ شاراوە نییە و بەو پێیەی کە ئێمە هیچ کتێب و پەراوی زانستییمان نەبێ، دەبێت کە هیچ سەر چاوەیەکی زانستییش مان بەم زمانە نەبێ!! جا بێگومان گەر مەواد و کەرەسەی خوێندن و نووسن و تەرجەمەکراومان نەبێت کە خوێنەران پشتی پێببەستن لە نووسینی باسێک بە کوردیی و هاندان و زەمینەیەک نەبێ ئەو مەودایەی بۆ خۆشبکات ئەوە هەرگیز (نووسینی زانستیی کوردییش) ناخولقێ و هەمیشە خوێنەر و نەوەکانمان دوور دەبن لەو زاراوە زانستیانە کە بە لایەنی کەمەوە ساڵی بیستهەزار (٢٠٠٠٠) زاراوەی (نوێ) لە زمانی زانستیی جیهان دا دروستدەبن و ئێمە ئەوسا لە وانە بەدەر دەبین و هەمیشە بێئاگا دەبین !!

خۆ ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ سەر (گۆڤارە زانستییەکان) و ئەو (بڵاوکراوانەی بە زنجیر) دەردەچن.. یان (کورتکراوە) زانستییەکان، ئەمانە هەموو وەک سەرچاوەیەک بۆ خوێندن و باس و نوسین... ئەوە ئیتر زیاتر لە یەک دوو گۆڤار زیاترمان هەرگیز نەبووە و ئەوانەی بە شێوەیەک دەوریان تا ڕادەیەک

دیوە، وەک گۆڤاری زانیاریی و گۆڤاری ڕۆشنبیریی نوێیە باسی زانستیی تیا بڵاو بۆتەوە و گۆڤاری زانکۆ/ بەشی کوردیی یەکەی کە زانکۆی سلێمانی دەریدەکرد و لەم دواییەش دا گۆڤاری تەندرووستیی ڕۆڵێکی خۆی دی!! ئیتر زیاتر لەمانە هیچیکەی وا شک نابەین لە ڕووی زانستییەوە بە سەرچاوەیەکی زانستیی کوردیی لە قەڵەمبدرێت. کەواتە ئەگەر ئێمە (پەراو و گۆڤاری زانستیی و باس و بڵاوکراوەی زانستییمان) نەبێ!! چۆن خوێندکارێک دەتوانێ زیاتر فێربێت و بیر بکاتەوە و پاشان بەو پێیە بنووسێت و بتوانێ داهێنان بخولقێنێ و بەو پێیە هەنگاوەکانی گەیشتن بە میللەتانی جیهان کەمبکاتەوە و بە تۆزی پێیان دا بگات، واتە لە مەسەلەی بە (کوردیی کردنی زانست) دا خۆمان لە بەر دەم ئەم کێشە و گیروگرفتانەدا دەبینینەوە، دەبێت بێ یەک و دوو هەوڵی چارەسەرکردنیان بدەین و لەوانە :

١- کەمی (پەراوی زانستیی بێگانە لە هەموو بوارەکان)دا بەڵکو کڕین و هێنانی ئەو کتێبە زانستییە هەمە جۆرانە بۆ کتێبخانەکانی ئەو مەڵبەندە یان زانکۆ و ئەو دامودەزگایەی کە هەڵدەستێت بە کوردیی کردنی زانستەکان و لیژنەکانی بۆ مەبەستی بە کوردییکردنیان.

٢. هێنانی ئەو پەراوانەی لە زانکۆکانی وولاتان دەخوێندرێت ((Textbook))

٣. هێنانی گۆڤارە زانستیی‌یەکان.

٤. هێنانی باس و کورتکراوەکان، بە بە کارهێنانی کۆمپیوتەر و تە کنولوجیای پێشکەوتووی سەردەم بۆ کۆکردنەوەی هەموو زانست و زانیاریی یەک و گەڕانەوە بۆیان لە کاتی پێویست.

٥. ئەو (زاراوانە)ی لیژنەی تایبەتمەند بڕیاری لێدەدا بە لیژنەی پوختکردنەوەش دا بڕوات تا زیاتر دوور بخرێتەوە لە هەڵە و نارێکی و تا بەو پێیەش لە لایەن نووسەرانەوە بەکار بهێنرێت و لە خوێندنی باڵا و لە نووسین و وەرگێڕان‌دا بەباشی بەکار بهێنرێت.

٦. لە هەمووی گرنگتر (زاراوە زانستیی‌یە جیهانی‌یەکان) بە ووتە لاتینی‌یەکەی واتە بە (ووتنە) کەی بەکار بهێنرتەوە لە زمانی کوردیی دا و بەو ووتنە بمێنێتەوە هەروەک چۆن زمانە زانستیی‌یەکانی جیهان وەریان گرتووە و لە زمانی زانست‌دا بە کاری دەهێنن.

٧- گۆڕینی کەلەپووری جیهانی بۆ زمانی کوردیی و ئامادەکردنی لیستەیەک بە ناونیشانی ئەو بەرهەمە قەشەنگانەی گەلانی سەر ڕووی زەمین چ کۆن و چ تازەیان.

٨- بڵاوکردنەوە، واتە نووسینەوەی ئینسایکلۆپیدیای کوردیی لە هەموو بوارەکانی زانست دا.

٩- دەرکردنی فەرهەنگی زانستیی.

١٠- وەرگێڕانی ئەدەب و وێژە و مێژوو هەر بوارێکی دیکەی زمان و ڕەسەنی زمانی کوردیی مان بۆ زمانە بێگانەکان ....

١١- پەنابردنە بەر تەجروبەی میللەتانی دراوسێ ی دوور و نزیکمان لە ڕووی وەرگێڕانی زانست بۆ زمانەکەیان و ئەوان بە چ قۆناغ و هەنگاوێک دا هاتوون و ڕۆیشتوون.

١٢- بۆ زانینی ئەم سەرچاوانە هەمیشە پێویستە پەنا بەرینە بەر دووا تەکنەلۆژی ئاخنین و زانیاریی (کۆمپیوتەر) کە دووا زانیاریی مان دەداتێ، واتە دەبێ لەبەردەم مان دا بانقێکی زانیاریی هەبێت.

١٣- بێگومان زمانە دراوسێکانمان و بەتایبەت لە بواری وەرگێڕان دا تەجروبەیەکی باشیان هەیە و چاوێک بەو

تاقیکردنەوانەی ئەوان دا بخشێنینەوە هەمیشە کەڵک وەردەگرین

١٤- ووڵاتەکانی (مەغریب و تونس) بۆ نموونە هەمیشە سەرچاوەیەکی باشن و سەبارەت بەم بابەتەوە کەڵکیان هەیە و دوور نی‌یە چەندین هەنگاومان بۆ ئاسان بکاتەوە و هەمان کەڵک وەربگیرێ لە میللەتانی تر.

١٥- گومانم لەوەدا نی‌یە کە شارەزایان و ڕۆشنبیرانی گەلەکەمان چەندین بیروڕای دڵسۆزانە و پەنگخواردوویان لە بیر و هۆش دایە، ئەشێ ئەوانیش ئەو بیر و ڕا و بۆچوونانەی خۆیان بهاوێژنە سەر ئەم پڕۆژەیە و لە ئەنجامدا هەموو پێکەوە بەیەک دڵ و یەک هەستەوە بە پەرۆش بە پیرکارەکەوە بێن و هێندە تەوژم بدرێت بەرەو ڕووی ئەم فرمانەوە کە هەرگیز هیچ هێزێک نەتوانێ بەرەنگاری بوەستێتەوە بێجگە لە پەراوی خوێندنی قوتابخانەکانی قۆناغی سەرەتایی، ناوەندیی و ئامادەیی نەبێ کە زۆریان ڕێ نەدراوە بە زمانێکی زانستیی بنووسرێت یان ئەوانەی نووسراون لە ساڵانی (١٩٧٦ – ١٩٧٨) ـەوە سەرلە نوێ ئەو زاراوە زانستیی یانەی بەکارهاتوون لابران و قەدەغە کراون.

بەرهەمەکانی د. فازیل قەفتان

١. ناميلكەی چالاك   چوار چيرۆك بۆ منداڵان   ١٩٦٧

٢. ناميلكەی من كێم   زانياريی بۆ منداڵان   ١٩٦٩

٣. گەشتێك بە سروشت و زانستدا   ١٩٨٤

٤. التنمية الاقتصادية   بە زمانی عەرەبی   ١٩٨٤

٥. الذهب الأسود   بە زمانی عەرەبی   ١٩٨٤

٦. ڕژێمە ئابوورييەكان و كۆمەڵگای تەكنۆلۆژی نوێ   ١٩٨٦

٧. كوخەكەی مام تۆم   وەرگێڕراو بۆ كوردی   ١٩٨٨

٨. سروودی نيشتمانی و نەتەوەيی   ١٩٩٨

٩. پڕۆژەی بەكوردييكردنی زانست و خوێندنی باڵا   ١٩٩٢
لە ساڵی ٢٠١٩ چاپكرا.

بڵاوکراوەکانی پڕۆژەی قەفتان

١. ڕۆشنبیر دەسەڵات ژینگە

نووسینی : ئازاد تۆفیق خەیات ٢٠١٧

٢. وەهمی دونیایەکی تر

نووسینی : ئارام قەفتان ٢٠١٨

٣. لەناو موزیکی کوردیدا

نووسینی : د.بەرزان یاسین ٢٠١٨

٤. فریودان و ساختەکاریی تۆڕەکانی ئینتەرنێت

نووسینی : جەمال عومەر محەمەد ٢٠١٨

٥. ئەخۆڵ لە نێوان ئەدەب و هونەردا

ئامادەکردنی : مەریوان قەفتان ٢٠١٩

٦. پڕۆژەی بە کوردیکردنی زانست وخوێندنی باڵا

نووسینی : د. فازیل قەفتان ٢٠١٩

پڕۆژەی قەفتان بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە (٦)

هەرگیز بەکوردییکردنی زانست یان زانست بەکوردییکردن (بەهەموو بوار و جۆرەکانیەوە) بە واتـای (دەرگا داخستن و خۆجیاکردنەوە و گۆشەگیریی نی یە بە ڕووی زمان و میللەتانی دوور و نزیکی جیهان)ەوە (بەڵکو ڕاستی ئەم مەسەلەیە تەواو پڕبەپڕ پێچەوانەی ئەوەیە)، واتە لەم ڕێ یەوە نەتەوەی کوردمان دتوانێت پەیوەندیی خۆی زیاتر پتەوتر بکات بە میللەتانی جیهان و زمانەکانیانەوە، بۆ ناسین و شارەزابوونی ئەو ڕادە و ئاستەی ئەو میللەتانە لە ڕووی هونەر و ئەدەب و تێکڕای زانستەوە کە پێی کەیشتوون.

د. فازیل قەفتان

پـڕۆژەی قەفتـــان

2019